

УДК 351

Дорошенко В.С.,
кандидат історичних наук,
доктор економіки
Національного авіаційного університету

ПРЕДМЕТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ПЕРЕХІДНИЙ ПЕРІОД: ПРОБЛЕМИ І ЗАВДАННЯ

Анотація. Зроблено спробу дослідження змісту, особливостей, механізмів перехідного періоду в Україні, а також процесу формування концепції державного управління, визначено його мету, пріоритети і завдання.

Ключові слова: децентралізація, гуманітаризація економіки, людський потенціал, самоорганізація суспільства, держава

Дорошенко В.С.,
кандидат исторических наук, доктор экономики,
Национального авиационного университета

ПРЕДМЕТ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ В ПЕРЕХОДНЫЙ ПЕРИОД: ПРОБЛЕМЫ И ЗАДАЧИ

Аннотация. Предпринята попытка исследования содержания, особенностей, механизмов переходного периода в Украине, а также процесса формирования новой концепции государственного управления, определены его цели, приоритеты и задачи.

Ключевые слова: децентрализация, гуманитаризация экономики, человеческий потенциал, самоорганизация общества, государство

Doroshenko V.S.,
PhD in History, Doctor of economics, National Aviation University

SUBJECT OF PUBLIC ADMINISTRATION IN TRANSITIONAL PERIOD: PROBLEMS AND TASKS

Annotation. An extended abstract of a paper on the topic: "Subject of public Administration in Transitional period: problems and tasks».

Problem setting. In Ukrainian literature concerning problems of public administration as we see, contents, forms and methods of the transitional period in our country are researched superficially. Meanwhile, these items are to be the subject of the existing public administration, and they should be influenced by it, and owing to this there to be formed a new concept of public administration with its new forms, aim, priorities and tasks.

Research and publications analysis. The above mentioned topic is considered in works of such authors as Libanova E.M., Melkov J/ Neklessa A.J., Bulgakov S.M., Panarin A.S., Sizemska J.N., Shediakov V. But significance of the problem and the degree of its research demand more systematic, thorough approach.

Paper objective. To illustrate the significance and importance of the subject of public administration in a transitional period.

Paper main body. It's worth while to demonstrate the typical structure of the transitional period, which has its specific traits in various countries. First of all, there must

take place revaluation of existing ideals and values, people should comprehend the critical state of society which is to be radically/

For the second, leading political forces of Ukraine must understand what is going on in the society and gave their proposals as to substantiating national idea in order to consolidate socio-political forces.

For the third, it is important to get rid off everything what outdated and at the same time to create new political system.

One of the acute task is to stimulate should be a principal one in the working out of new strategic project of the development of Ukraine. It is meant to in produce a management mechanism of social activity which and incentives, real values. In other words – resultative criteria for transformation – widening stages of freedom for a personality.

Conclusions. The crisis of our political system is evident. But it's destruction may be carried out by radical change of existing structure or by moderate reforms, which force putting forward new alms and tasks, change of the political system stuff, revision of it's methods of work.

In some cases in may be the manifestation of willpower of masses, which disagree with political phenomena which discredited themselves and form new institutions of representation.

In other cases, there may take place a mechanism of the change of ruling elements by stepping forward of people.

The made an attempt to research contents, peculiarities, mechanisms of the transitional period in Ukraine, as well as forming of the concept of public administration. Defined it's aim, priorities and tasks.

Key words: de-centralization, humanizing of economy, human potential, society's self-government, state

Постановка проблеми. В українській науковій літературі з питань державного управління, на наш погляд, побіжно досліджується зміст, форми, способи перехідного періоду в нашій країні. А тим часом, саме це має виступати предметом існуючого державного управління, відбуватися під його вирішальним впливом, і водночас якраз через це, завдяки цьому, у даному процесі мають сформуватися нова парадигма державного управління, скластися основні (нові) його форми, визначитися мета, пріоритети і конкретні завдання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вищезначена тема заторкується в роботах таких авторів як Лібанова Є.М., Мелков Ю., Неклеса А.І., Булгаков С.М., Панарін А.С., Сиземська І.Н., Шедяков В. Але її важливість і ступінь розробки потребують більш системного і ретельного підходу.

Мета статті. Показати значення і актуальність предмету державного управління в перехідний період українського суспільства.

Виклад основного матеріалу. Варто розкрити типову структуру перехідного процесу, пам'ятаючи, що в кожній країні різні його стадії набувають специфічних рис.

По-перше, тут має відбуватися переоцінка існуючих цінностей та ідеалів, люди мають уявити існуючий стан як кризовий, такий, що має бути радикально змінений.

По-друге, провідні політичні сили, еліта суспільства мають осмислити дійсний стан речей у контексті минулого, теперішнього і майбутнього нашої країни і подати це бачення суспільству разом з пропозицією і обґрунтуванням державного ідеалу, мети, національної ідеї для інтеграції, згуртування нових соціально-політичних сил.

По-третє, у згаданий період здійснюються ліквідаційні заходи, тобто демонтаж застарілої, віджившої системи водночас з розбудовою нової політичної системи (державне будівництво, нові форми політичного керівництва, участі у політиці).

Від розкладу і співвідношення політичних сил залежить чи підуть ці зміни шляхом поступовим, еволюційним (так було до 2013 року) чи набудуть динамічного, масового характеру навіть в гострій, радикальній формі.

Приватизація соціалістичної власності, що відбулася у 1990-х роках, позначилася тим, що з номенклатури «червоних директорів», деяких комсомольських і партійних функціонерів і сформувався прошарок ділків, які привласнили цю спільну власність. Виникла так звана еліта, котра, спираючись на підтримку кримінальних елементів, залучилася до верстви глобальної буржуазії.

Уже два терміни правління Президента України Л.Кучми засвідчили, що управлінські кадри у нашій країні були націлені не на реалізацію проекту розбудови демократичної держави українського народу, а на використання свого перебування у владі для особистого збагачення. Президентство Ю.Ющенка додало цьому ганебному явищу «національного» забарвлення. Натомість чотири роки керівництва країною під проводом Партії регіонів і В.Януковича стали найруйнівнішими з точки зору державного управління. Наочною ілюстрацією цієї ситуації в Україні є результати дослідження Всеукраїнської соціологічної служби (квітень 2011 р.), якою опитано 2500 осіб в усіх регіонах з урахуванням основних соціально-демографічних характеристик населення – місце проживання, стать, вік, освіта, сфера діяльності. Близько 5 відсотків українців живуть в умовах «матеріального благополуччя», 22,4 відсотка – ледве зводять кінці з кінцями, у 42,1 відсотка вистачає на харчування, але придбання одягу чи взуття перетворюється на проблему, ще для 30,3 відсотка бракує коштів, щоб купити меблі, телевізор, холодильник [1, с. 339–343].

Дуже близьким за результатами виявилось дослідження, проведене у лютому–травні того ж року (аналіз документів та 12 інтерв'ю з експертами з соціальної політики). На думку експертів, низький рівень соціального добробуту населення зумовлений: 1) надто низьким рівнем соціальних стандартів; 2) фактичною бідністю значної частини працюючого населення (80% з них можуть забезпечити себе і свої сім'ї тільки їжею та одягом; 3) тим, що система соціального захисту в Україні не відповідає принципам

економічної доцільності, не кажучи вже про принцип соціальної справедливості [2, с. 53–64].

При цьому звернемо увагу на те, що останнім часом проблема бідності розглядається як одна з глобальних загроз, а її подолання – це ключове завдання соціально-економічної політики держави. Проте одна справа, коли неможливість внаслідок нестачі коштів підтримувати спосіб життя, притаманний конкретному суспільству в конкретний період часу, викликана трансформаційними перетвореннями у всіх сферах життя, тобто з переходом до іншого суспільного ладу, і зовсім інша – «коли багач розкошує, а бідняк риється на смітниках. Одна справа – бідність у безплідній пустелі, інша – в країні, що володіє багатючими природними ресурсами. Одна справа – бідність людини лінивої і обділеної інтелектом, інша – бідність працюючої, з науковим ступенем» [3, с. 15].

Сьогодні вектор усього суспільного життя багато в чому спрямований на самознищення України як суверенної держави. Кожен день сповнений жорсткою, непримиренною боротьбою між владою й опозицією. Типова ознака сучасного політичного клімату – різке несприйняття іншої думки, страх мільйонів українців перед майбутнім.

Щоправда на заваді цьому продовжує залишатися те, що в українському суспільстві не стихають, дедалі загострюються суперечності між ідейно-політичними напрямками, між групами, що склалися за національними, ментальними, мовними, культурними, релігійними та іншими ознаками. Вкрай низькою залишається політична культура партійних об'єднань та громадських утворень. Громадяни упродовж особливо останніх років зневірилися у владі.

Як вважають окремі дослідники, щодо головних проблем української спільноти – остаточного державного утвердження (не формального, а реального), встановлення справедливого соціального й національного статусу народу у власній державі, розвитку економіки, соціальної сфери, культурно-духовного життя – саме в цих параметрах за понад двадцять років державності не зроблено рішучих кроків і кардинальних змін. Натомість відбулася економічна і соціальна люмпенізація значної маси населення, і що особливо загрозливо, люмпенізація усіх рівнів знання, всіх форм комунікації в суспільстві.

Тому єдиним продуктивним шляхом розвитку України має стати зміна адміністративно-бюрократичної, централізованої парадигми державного управління на демократичну, децентралізовану, опора в першу чергу на людський, а не на матеріальний капітал, його примноження, здійснення стратегії соціального порятунку української нації.

Отож будь-які ініціативи відродження України слід розпочинати з визнання гірких реалій: ми ослаблена нація і ніхто, крім нас самих, якщо ми хочемо бути нацією, не зацікавлений в її оздоровленні та прогресі.

Передовсім основний акцент має бути зроблений на соціогуманістичній компоненті стратегії, що оптимально поєднує людину-націю-державоцентричність і співпрацю із світовим співтовариством на засадах захисту прав людини і національної ідентичності кожного народу.

Свідомо організована, цілеспрямована політика, особливо здійснювана через діяльність засобів масової інформації, націлена на «перетворення» суспільства духовно-творчого на споживацьке, зорієнтована на принцип «формальної раціональності»: «Те вироблено, що продано, те капітал, що має попит на ринку» – це шлях в нікуди, а точніше – веде до того, що у суспільстві не лише наростає процес комерціалізації, утверджується споживацька психологія, а й поширюються тенденції до охлократизації – формування наступальної агресивної маси з низьким рівнем культури і освіти. Ми опиняємося перед загрозою настання «нового середньовіччя», коли дійсністю стануть ноутбуки і мобільники у величезної людської маси з примітивними інтелектуальними і культурними запитами, з сумною перспективою культурної «коми» [4, с. 183–193].

Тому коли йдеться про людський капітал і його примноження, то слід розуміти це не тільки і не стільки, як людські трудові ресурси, від чого понад 100 років тому застерігав вчений Сергій Булгаков: «Господарство, - писав він, – зрозуміле досить широко, не є уярмлена робота тварини, а творча діяльність розумних істот, сфера культурної творчості, яка можлива тільки за умов свободи» [5, с. 63].

Світова економічна думка, а також сучасні філософські дискусії дедалі виразніше фіксують одну й ту ж проблему: як враховувати соціально-культурні параметри господарської практики. (Ігнорувати їх або ж залишатися на рівні тези «спочатку піднімемо економіку, а вже потім візьмемося за духовність» для України означає не лише відставати від вимог часу, а й поступово соціально деградувати). Нагадаємо, що увага до цієї проблеми традиційно була притаманна філософській і економічній думці (А.Сміт, Д.Рікардо, К.Маркс, М.Вебер, С.Булгаков, М.Бердяєв, В.Соловйов, С.Подолінський, І.Франко, М.Туган-Барановський, В.Вернадський), що знаходило свій вияв у різних соціальних проектах, політичних програмах, моделях, категоріях [6, с. 211].

Для нашого часу характерною стала швидка зміна останніх, проте з виразною вимогою – щонайрізноміснішого включення в економічну діяльність соціокультурних механізмів, інакше подальший розвиток і національних, і світової економічних систем загальмується, повернеться на вже пройдений шлях.

До певної міри ця тенденція соціалізації і гуманітаризації економіки відображається у пошуку моделей індивідуальної поведінки, зумовлених духовно-моральними мотивами. Так, якщо на початку минулого століття людина трактувалася як «*homo economicus*» («раціональний максимізатор

корисності»), то надалі на олімпі популярності змінювали одна одну моделі «інституційної людини» (до попередніх мотивів додавалося устремління змінити свій статус у суспільстві), «людини, спроможної самореалізовуватися», нарешті – «креативної людини» (прагнення якої пов'язані з потребою утвердитися у статусі творчої людини, домогтися суспільного визнання своїх інтелектуальних переваг) [7, с. 30–43].

Важко повірити, що очільники нації та їх наукові клевети не знали чи не розуміли, що найістотнішим джерелом і механізмом суспільного розвитку є управління, а ефективна система і висока якість останнього – запорука успішного реформування суспільства. Напевне, знали і розуміли, а тому й сумнозвісна приватизація соціалістичної власності була здійснена у загарбницький спосіб. Так звана еліта українського суспільства відокремилася від народу тим, що сформувала свої цінності – відмінні від цінностей еліти справжньої (осілість, благодійність, благородний пріоритет обов'язків перед правами) і традиційних цінностей народу.

Йдеться про розуміння управління суспільством як цілеспрямованого, планового, координованого, свідомо організованого процесу, що спирається на певну сукупність теоретичних стандартів, ціннісних критеріїв, світоглядних позицій, відповідних до даного етапу розвитку.

Кожна країна цивілізаційно відрізняється від країн інших культурних світів, їхніх ієрархій цінностей. Через це і Україна зобов'язана підтримувати свою цивілізаційну ідентичність та цілісність, засновувати на них системну стратегію та модель трансформації. Адже соціальна стратегія, яка враховує конкретні цивілізаційні особливості, є додатковим ресурсом використання соціальної творчості народу.

Проте добре відомо, що можливості раціонально запланованих та добре керованих управлінських впливів завжди і повсюдно обмежуються об'єктивними і суб'єктивними чинниками. У час класичного модерну (для України – це радянська доба) панували технології адміністрування і централізованого управління.

Теперішні умови, коли кожна особистість може обирати у сучасній відкритій культурі те, що їй близьке, коли суспільство різноманітне, не просто заперечують технології жорсткого адміністрування, навпаки – сприяють стимулюванню бажаних трансформацій. Як відомо, застосування конкретного інструментарію істотним чином залежить від типу особистості, її мотивації, інтересів, мети. Іншими словами, глобалізаційні процеси змінюють вимоги до якості управлінських рішень, вимагають поєднання завдань перспективних і сьогоденних, співвідношення ресурсів і цілей взаєморезонування економічного зростання і збереження життєпридатності довкілля.

Щодо України питання зовсім не в тому, щоб «ліквідувати відставання» у чомусь, а в тому, як зберегти і збільшити наявні переваги, сконцентрувати ресурси, підтримати інновації.

Досвід багатьох успішних країн свідчить, що майбутнє тісно пов'язане з умінням орієнтуватися на поки що малопомітні, але дедалі суттєвіші тенденції. Так вчинили лідери так званих «азіатських тигрів» (Гонконг, Сінгапур, Південна Корея). Аналітики свідчать як про «нову історію успіху» Гвінеї під проводом випускника Сорбони Альфа Конфе, так і про підкорення реформ президенту і його команді у Сьера-Леоне та ще п'яти країнах континенту, де стартові можливості були вкрай несприятливі (громадянська війна, кліматичні катаклізми, неписьменність), а успіхи прийшли уже через 5–7 років (різко скорочено корупцію, тіньову економіку, зменшено податки і збільшено інвестиції).

Таким чином, в Україні слід закликати, спонукати і стимулювати людей до творчості. Саме на це має бути зорієнтований новий стратегічний проект розвитку України, а не на забезпечення ситості та заможності певного кола людей. Останнє – це далеко не проект, а лише рівень задоволення первинних, соціобіологічних за змістом потреб. Мова має йти про створення управлінського механізму соціальної творчості – розповсюдження не лише нових типів економічної діяльності, технологій, інформації, способу життя, а й різноманітних життєвих стимулів і мотивацій, ціннісних орієнтацій і настанов особистості. Іншими словами, узагальнюючий критерій трансформації – розширення ступенів свободи діяльності кожного індивіда, особистості. У посткапіталістичному суспільстві критеріями свободи стають інформація, знання, рівень освіти, кваліфікації [8, с. 170].

При цьому не зайвим буде нагадати про неодмінну складову свободи діяльності особи – її політичну культуру, яка охоплює політичні традиції, політичні цінності та настанови практичної політичної поведінки. За нинішніх умов це тим більш важливо, оскільки ще належить звільнитися від диктату принципу «людина – для суспільства, а не суспільство – для людини». Йдеться про утвердження розуміння унікальності кожної особистості, піднесення ініціативності та відповідальності індивіда, психології самостійної, самодіяльної, потенційно необмеженої у своїй самореалізації людини з її потужною енергетикою особистої незалежності і громадянської свободи. Сучасне суспільство формує запит на особу, яка, крім означених вище характеристик, усвідомлює зумовлені необхідністю покладатися на саму себе такі риси, як гідність, відповідальність, інноваційність, обов'язок.

Виникла гостра потреба у формуванні та осмисленні образу майбутнього, у створенні стратегічного, консолідуючого плану розвитку країни, у розробці тактики та інструментарію, необхідного для втілення його в життя. Нарешті, конче необхідно сформулювати та конкретизувати

національну ідею, яка мала б свій конкретний зміст на кожному етапі суспільного поступу. Суспільству потрібна консолідуюча конструктивна ідеологія, яка б відповідала життєвим реаліям, містила нові підходи до вирішення соціально-економічних завдань, до проблем внутрішньої і зовнішньої політики. Ця ідеологія має враховувати інтереси жителів Заходу і Сходу, Півночі та Півдня, всіх громадських організацій та партій.

Дискусії з цієї проблеми, то розгортаються, то стихають в українському суспільстві, на нашу думку, у переважній більшості малопродуктивні якраз через звуження поняття «національна ідея» до сприйняття нацією самої себе або, як образно висловилися А.Ротовський і Ю.Штепа, до «асорті з історичних символів, привабливих гасел і соціальних благ у національній упаковці» [9, с. 236]. Національна ідея стає об'єднуючою і творчою силою тоді, коли буде однаково привабливою для абсолютної більшості населення країни без різниці етнічного походження, соціального статусу, засновуватиметься на системі національних цінностей та пріоритетів, історичному досвіді перемог і звершень, відповідатиме духовним і матеріальним потребам суспільства тощо.

Досить своєрідно, але від цього не менш переконливо аргументує це судження Наталія Карпенко, розкриваючи зміст української національної ідеї у порівнянні з тим, як формувалися американська національна ідея та національна ідея Росії. Проаналізувавши психологічний образ української нації в історичній ретроспективі, дослідниця подає характеристики представникам українського козацтва відомими іноземними вченими і мандрівниками. Тут і венеціанський посол А.Віміна, і Г. де Боплан, і очільник європейського Просвітництва Ф.Вольтер. Слова останнього зі знаменитої «Історії Карла XII» вельми співзвучні з нашим часом: «Україна завжди прагнула волі – Україна завжди прагне до свободи, бажає свободи, волі, завжди натхненна до свободи. Ось де живе таємниця і внутрішня приналежність цієї назви для душі української нації і кожного з її вірних синів. Вона промовляє до совісті. Це божественна внутрішня сила душі нації, що безсмертно живе і в її національному імені: Україна, український народ, Українці, і це ім'я тому таке рідне, привабливе та дороге Українському народові і тому таке ненависне ворогам свободи, життя й розвитку нації» [10, с. 127].

Проте ідея, як вища форма теоретичного освоєння дійсності містить два моменти: створений теорією ідеальний об'єкт і план, спрямований на його реалізацію. Оглядаючи героїчну і драматичну історію, маємо визнати, що нашим попередникам у минулому дуже часто бракувало мужності і волі для переходу від мрії до дії, від свідомості до активності. Що ж стосується останніх років – доби незалежності, то тут слід відзначити часом цинічне ігнорування владними групами «соціальної ціни» за вироблення та засвоєння національної ідеї, наслідків втілення її у життя [11, с. 50].

Потребують поглибленої концептуальної розробки основоположні поняття, зокрема такі як: демократія як влада народу, свобода, правова держава, громадянське суспільство. Практично йдеться про кончу необхідність якісного прориву суспільно-наукової думки і суспільної дії. Тільки на цьому шляху можливий прорив у досягненні Україною рівня європейської країни за розвитком економіки, науки та культури, за рівнем життя народу, набуття нею гідного місця серед країн світу.

Таким чином, на початку 90-х рр. ХХ ст. перед Україною відкрився історичний шанс набути нову якість – якість самостійної держави. Як показали минулі два десятиріччя, реалізувати цей шанс повною мірою досі не вдається. Різко скоротилося суспільне виробництво, зростає зубожіння населення при одночасному фантастичному збагаченні купки олігархів та ділків кримінального світу, падає престиж України на міжнародній арені, зростають недовіра громадян до влади і розчарування у виборі, зробленому у 1991 р. У засобах масової інформації усе частіше зустрічаються вислови на зразок: «держава демонструє власне безсилля», «держава мовчить», «держава ставить палиці в колеса малому бізнесу» і т.п.

Істина полягає в тому, що з того, що наша країна переживає системну кризу, аж ніяк не витікає, що в усьому винне суспільство. Не буде перебільшенням сказати, що загрозлива для долі держави і громадян ситуація виникла як через складні обставини, так і через недолугу політики та неефективне управління суспільним життям. За зовнішньою видимістю демократичного прийняття законів, постанов, рішень прихована могутня роль чиновницько-кримінальних олігархічних структур, які впливають на формування і здійснення державної політики у власних інтересах. На жаль, в Україні не сформувалися співрозмірні структурам державної влади противаги, відсутній механізм дійового контролю суспільства за діяльністю влади. Не виправдовує себе і запозичена із-за кордону модель ринкових перетворень – ринкова економіка в чистому вигляді ніколи не існувала і існувати не буде. Завдання держави в умовах розпаду централізованої планової системи полягає у тому, щоб гарантувати правовий захист приватного підприємництва, створювати умови для розвитку вільної конкуренції і з цією метою подолати перешкоди з боку монопольних структур. А для цього потрібні нові форми і критерії підтримки державного і недержавного секторів, механізм ліквідації неефективних виробництв, проведення структурної перебудови і т.д.

Тому, спираючись на міжнародний досвід і логіку суспільних перетворень в Україні, можна стверджувати, що в умовах кризи основним рушієм позитивних змін була, є і має бути держава (не зважаючи на те, що виключно зусиллями держави подолати кризу неможливо).

Водночас кризова ситуація значно загострила процеси самоорганізації українського суспільства. Громадяни поступово починають усвідомлювати

особисту відповідальність за умови свого життя, а отже, необхідність мати для цього певний моральний і інтелектуальний потенціал.

Все це дозволить знайти шляхи і методи одержання бажаного результату – зміни влади на ефективну структуру, спроможну, спираючись на науку і досвід, застосовуючи різноманітні механізми державного управління і місцевого самоврядування, подолати негаразди, забезпечити повнокровне і повноцінне життя народу.

Вважаємо за доцільне наголосити, що саме політичне або адміністративно-державне управління є найвищим рівнем управлінської діяльності, оскільки саме цей рівень має забезпечувати постановку цілей і завдань, обґрунтування напрямів, розподіл ресурсів – тобто стратегію розвитку суспільства.

Принагідно відзначимо, що політичний клас (суб'єкт управління суспільством) сучасної України так і не спромігся виробити таку стратегію. Що виявилось під силу управлінським можновладцям – так це пропонувати громадянам «стратегію» від виборів до виборів – чи то до Верховної Ради України чи президентських, чи до місцевих органів влади, – фактично найбільше на 2 роки, що стратегією не може бути за визначенням.

Щоправда, стосовно України термін «політичний клас» вживати не зовсім коректно, оскільки за роки державної незалежності у нас так і сформувалася соціальна група, об'єднана спільними політичними інтересами, свідомістю, ідеологією, політичною культурою, класовою солідарністю. Насправді цей клас в Україні становлять всі ті, хто має відношення до управління державою, суспільством в цілому.

На жаль, політична система, яка виникла в Україні у перехідний період (90-і роки ХХ ст.), досі не оформилася у розвинену цілісну систему. Так, відбулося швидке кількісне зростання елементів політичної системи, що формувалася. І водночас гальмується формування нових цінностей, ідей.

Політична система, яка мала перейти на зміну минулій, так і не сформувалася до кінця. А тим часом ряд її підсистем не виконують чи недовиконують своїх обов'язків і процедур, виявляють безвідповідальність і недисциплінованість. Натомість посилюється регламентуюча діяльність, зростає кількість нормативних актів і контролюючих органів. Метою державних інститутів політичної системи стає «праця на самозбереження». До стадії конфлікту загострилися в Україні суперечності між політичною системою і суспільством, між пануючими цінностями і потребою в нових ідеалах та організаційних формах, між лідерами і їх угрупованнями за владу, престиж і багатство, між егоїстичними прагненнями збагачення окремих персон і суспільними устремліннями, відповідальністю за долю всієї України у свідомості окремих осіб і соціальних груп.

Висновки. Криза існуючої у нас політичної системи очевидна, але механізм її легального демонтажу може відбуватися або через руйнацію і більш-менш швидко і радикальну зміну існуючих панівних структур, або

шляхом більш менш глибоких реформ на основі трансформації, що передбачає висунення нових цілей і завдань, зміну складу політичної системи, ревізію методів діяльності та перегляд нормативів її регламентації. І знову ж таки форма перетворень залежатиме від гостроти кризи політичної системи.

В одних випадках це може бути прямий волевияв мас, які відкидають процедури політичної системи, котра дискредитувала себе, і формують через нові інститути представництва та консенсус політичних сил персональний склад верховних органів влади.

У другому разі явочно-примусовий механізм зміни влади може полягати у зміні правлячої групи і лідерів шляхом виступу народу. На щастя, в Україні поки що спостерігається перший варіант, але він проходить дуже складно й суперечливо.

Однак у кожному конкретному випадку чинником позитивних суспільних змін мала б бути ефективна влада тієї чи іншої форми: демократична, авторитарна, централізована чи децентралізована. Як відомо, у наш час на початку ХХІ ст. дієвість цього чинника, була і залишається пов'язаною з якістю політичної культури суспільства, рівнем суспільної відповідальності правлячих груп, їх здатністю віднаходити розумний баланс власних і національних інтересів.

Всеосяжна суспільна криза засвідчила, з одного боку, неефективність влади, дедалі глибшу недовіру до неї, а з другого – демонструє зростаючу готовність громадян змінити панівний режим.

Зрозуміло, що пропоновані судження – це спроба долучитися до тієї критичної маси ідей, думок, програм, яка день у день наростає в Україні і, на наше переконання, істотно вплине на зміну ситуації в суспільстві на краще.

Використані джерела інформації:

1. Оцінка українцями свого матеріального становища [Електронний ресурс] ГО «Інститут політики». – режим доступу regime <http://politiku.in.ua/505htm>
2. Михальченко М.І. Чи чекає соціальний вибух Україну найближчим часом? / М.І.Михальченко // Політичний менеджмент. – 2011. – № 6. – С. 53–64.
3. Лібанова Є.М. Бідність населення України: методологія, методика та практика аналізу: Монографія / Є.М.Лібанова. – К.: КНЕУ, 2008. – С. 15.
4. Мелков Ю. Пострадянське суспільство: Нове Середньовіччя / Ю.Мелков // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2008. – № 3. – С. 183–193.
5. Neklessa A.J. Transmutation of History / A.I.Neklessa // Prolemls of Philosophy, 2001. № 3. – P. 63–74.
6. Булгаков С.М. Философия хозяйства / С.Н.Булгаков. – М., 1990. – С. 257.
7. Бердяев Н.А. Философия неравенства / Н.А.Бердяев. – Париж: YMCA-Press, 1990. – 467 с.
8. Сиземская И.Н. Модели экономического роста в контексте социально-гуманитарного знания / И.Н.Сиземская // Философские науки. – 2009. – № 11. – С. 3043.
9. Валлерстайн И. Конец знакомого мира. Социология ХХІ века / И.Валлерстан. – М., 2003. – С. 170.

10. Ротовський А., Штепа Ю. Українська національна ідея від початку конструктивного діалогу // Дзеркало тижня. – 2006. – 9 вересня.
11. Карпенко Н. Українська національна ідея: чи можливий імідж, якщо немає Місії? / Н.Карпенко // Політичний менеджмент. – 2011. – № 3. – С. 127.
12. Шедяков В. Стратегічне управління модернізацією країни: можливості, оптимізація впливів / В.Шедяков // Політичний менеджмент. – 2011. – № 2. – С. 50.

References:

1. Estimation by Ukrainians of their material position [Electronic resource] // [GO, Institute of politics – admit ion regime <http://politiky.in.ua/505htm>
2. Mychalchenko M.J. Is Ukraine waiting for the social explotion? / M.J. Mychalchenko // Політичний менеджмент. – 2011. – № 6. – С. 53–64.
3. Libanova E.M. Poverty of the population of Ukraine: methodology, methods and practice analisis: Monography / E.M.Libanova. – К.: KNEU, 2008. – P. 15.
4. Melkov Y. Post-soviet society: New Middle age \ J/Melkov // Sociology: theory, methods, marketing. – 2008. № 3. – P. 183–193.
5. Neklessa A.J. Transmutation of History / A.I.Neklessa // Prolems of Philosophy, 2001. № 3. – P. 63–74.
6. Bulgakov S.M. Transmutation of Economy / S.M.Bulgakov. – М., 1990. – P. 256.
7. Berdyaev N.A. Philosophy of Uneguility / N.A.Berdyaev. – М., год – 467 p.
8. Sizemkya J.N. Models of Economic Growth in the context of social and humanitarian knowledge / Sizemkya J.N. \ \ Philosophic Siences. – 2009. – № 11. – P. 3043.
9. Vallerstein J. The end of the familiar world. Sociology of the XXI century / J. Vallerstein. – М., 2003. – P. 170.
10. IPanarin A.S. Strategic Unstability / A.S.Panarin. – М., 2004. – P. 236.
11. Shevdyakov V. Strategic management of Country's Modernization: Possibilities, optimizing of Influences / V.Shevdyakov // Political management. – 2001. – № 2. – P. 50.
12. Karpenko N. Ukrainian national idea: Is Image Possible, If there is No Mission? N.Karpenko // Political Management. – 2011. – № 3. – P. 127.

Рецензент: Жовнірчик Я.Ф., д.держ.упр., доцент

УДК 351.82:336.1:352(477)

Дяченко С. А.,

кандидат наук з державного управління, доцент
кафедри управління національним
господарством та економічної політики НАДУ
при Президентіві України

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ МІСЦЕВИМИ ЗАПОЗИЧЕННЯМИ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

У статті доведено, що процес зміцнення фінансової автономії органів місцевого самоврядування потребує пошуку альтернативних шляхів. Розширення джерел фінансування програм розвитку можливе за рахунок місцевих запозичень. Проаналізовано переваги та недоліки здійснення облігаційних позик для органів місцевого самоврядування, виявлено найпоширеніші помилки щодо управління місцевим боргом. Запропоновано шляхи мінімізації потенційних ризиків за місцевими позиками